

ISSN 1452-7367
Vol. 10, br. 2. 2011.

UNIVERZITET U BEOGRADU
FAKULTET ZA SPECIJALNU EDUKACIJU I REHABILITACIJU
IZDAVAČKI CENTAR - CIDD

**SPECIJALNA EDUKACIJA
I REHABILITACIJA**

**SPECIAL EDUCATION
AND REHABILITATION**

2

Beograd, 2011.

Izdavač
Univerzitet u Beogradu
Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju
Visokog Stevana 2, Beograd
Izdavački centar - CIDD

Za izdavača
Prof. dr Jasmina Kovačević, dekan

Glavni i odgovorni urednik
Doc. dr Vesna Vučinić

Uređivački odbor

Prof. dr Milica Gligorović	Prof. dr Svetlana Slavnić
Prof. dr Nadica Jovanović-Simić	Prof. dr Danijela Ilić-Stošović
Prof. dr Vesna Žunić-Pavlović	Mr Slobodanka Antić

Međunarodni uređivački odbor

Doc. dr Mira Cvetkova-Arsova, Univerzitet u Sofiji „St. Kliment Ohridsky”, Bugarska, Prof. dr Igor Leonidovič Trunov, Akademik Ruske akademije prirodnih nauka, Rusija, Prof. dr Zora Jačova, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodije” Skoplje, Makedonija, Prof. dr Viviana Langher, Univerzitet „La Sapienza”, Rim, Italija

Prof. dr Tina Runjić, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska
Dr Ingrid Žolgar Jerković, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija
Prof. dr Vassilis Argyropoulos, Univerzitet u Tesaliji, Grčka

Jezička redakcija teksta
Mr Maja Ivanović

Prevodilac za engleski jezik
Maja Ivančević Otanjac

Sekretar redakcije
Sanja Ćirić

Tiraž
200

Štampa
„Planeta Print”, Beograd

ISSN 1452-7367

Časopis izlazi četiri puta godišnje. Od 2010. godine u finansiranju časopisa učestvuje Ministarstvo prosvete i nauke Republike Srbije.

Beograd, Visokog Stevana 2, 2920 451
Email: pdnauka@fasper.bg.ac.rs

Publisher:
University of Belgrade
Faculty of Special Education and Rehabilitation
Visokog Stevana 2, Belgrade
Publishing Center - CIDD

For the Publisher
Prof. Jasmina Kovačević, PhD, Dean

Editor-in-Chief
Doc. Vesna Vučinić, PhD

Editorial Board
Prof. Milica Gligorović, PhD Prof. Svetlana Slavnić, PhD
Prof. Nadica Jovanović-Simić, PhD Prof. Danijela Ilić-Stošović, PhD
Prof. Vesna Žunić-Pavlović, PhD Slobodanka Antić, MA

International Editorial Board
Doc. Mira Cvetkova-Arsova, PhD, Sofia University „St. Kliment Ohridsky”,
Bulgaria, Prof. Igor Leonidovič Trunov, PhD, Academician of the Russian Academy
of Natural Sciences, Russia, Prof. Zora Jačova, PhD, University „St. Cyril and
Methodius”, Macedonia, Prof. Viviana Langher, PhD, University „La Sapienza”,
Roma, Italy, Prof. Tina Runjić, PhD, University of Zagreb, Croatia, Ingrid Žolgar
Jerković, PhD, University of Ljubljana, Slovenia, Dr Vassilis Argyropoulos, PhD,
University of Thessaly, Department of Special Education, Greece

Serbian Proofreading
Maja Ivanović, MA

Translation into English
Maja Ivančević Otanjac

Secretary
Sanja Ćirić

Number of copies:
200

Printed by:
„Planeta Print”, Belgrade

ISSN 1452-7367

Published four times a year. Financial support since 2010:
Ministry of Education and Science of the Republic of Serbia.

Belgrade, Visokog Stevana 2, +381 11 2920 451
Email: pdnauka@fasper.bg.ac.rs

PRIKAZI

Виктория САТАРИ ВИТАЛЈЕВНА¹
Državna obrazovna ustanova CPMS „Ramenki”
Moskva, Rusija

RESURSNI CENTAR ZA ORGANIZACIJU PODRŠKE DECI SA MOTORIČKIM POREMEĆAJIMA «RAMENKI»

U današnje vreme postoji tendencija otvaranja i razvoja psihološko-pedagoških rehabilitacionih centara za decu sa motoričkim poremećajima predškolskog i školskog uzrasta.

Cilj ovih centara je ukazivanje sveobuhvatne pomoći deci sa motoričkim poremećajima, koja iz različitih razloga ne pohađaju obrazovne ustanove.

Osnovni korisnici centara su deca sa teškim motoričkim poremećajima i višestrukim poremećajima (senzornim, intelektualnim). Centri pružaju usluge deci od 3 do 18 godina, ali u poslednje vreme postoji potreba za radom i sa mlađom decom.

Prednost ovih centara je u sledećem:

- U njima su angažovani visokokvalifikovani specijalisti iz oblasti medicine i specijalne edukacije i rehabilitacije, što omogućava sprovođenje sveobuhvatnog korektivnog rada od trenutka prijema deteta u centar.
- Roditeljima se pruža mogućnost da dobiju konsultantsku pomoć u sprovođenju korektivnog rada u porodičnom okruženju.
- Centre mogu da pohađaju deca sa različitim stepenom i vrstom poremećaja, uključujući i teške motoričke i psihičke smetnje.
- Korektivno-pedagoški rad se uglavnom sprovodi na osnovu individualnih programa, pri čemu se posebna pažnja usme-

¹ E-mail: cpms.ram.59@mail.ru; Государственное образовательное учреждение города Москвы Центр психолого-медико-социального сопровождения „Раменки”.

rava na formiranje veština samooposluživanja i komunikativnih veština, kao i na adaptaciju na zahteve svakodnevnog života.

- Obezbeđen je kontinuiran rad sa decom različitog uzrasta.
- Postoje svi uslovi za svestran razvoj ličnosti dece, korekciju poremećaja intelektualnog i govornog razvoja, sticanje obrazovanja, kao i za pripremu dece za društveno-koristan rad.
- Centri imaju prioritarno finansiranje, što im obezbeđuje dobru materijalno-tehničku bazu, koja podrazumeva specijalnu opremu za kretanje i obuku i doprinosi formiranju i usavršavanju nastavnih, životnih i radnih navika.

Centar psihološko-medicinsko-socijalne podrške „RAMENKI“ je primer uspešne realizacije zadataka osnovnog obrazovanja i socijalne adaptacije dece sa cerebralnom paralizom u Moskvi.

Osnovni pravci našeg delovanja su: rešavanje problema sveobuhvatne psihološko-pedagoške podrške, rehabilitacije, maksimalno moguće kompenzacije do nivoa uključenosti u redovan vaspitno-obrazovni sistem, socijalne adaptacije dece sa motoričkim poremećajima uzrasta od 2 do 12 godina. U budućnosti planiramo da proširimo okvire i da uvedemo ranu intervenciju (deca sa perinatalnim oštećenjem mozga kod koje se može javiti dečija cerebralna paraliza). Što se poremećaji ranije otkriju i započne sprovođenje korektivno-rehabilitacionih aktivnosti, posledice će biti manje.

Srukturu Centra čine sledeći odseci:

- Predškolski (grupa „Posebno dete“ npr.),
- Školski (deca od I-IV razreda),
- Odsek dijagnostike i korekcije dece sa motoričkim poremećajima (npr. „Lekoteka“),
- Odsek za psihološko-pedagoško praćenje.

Centar je opremljen savremenim sredstvima za korektivni i nastavni rad, kao i bazenom, koji omogućava sprovođenje korektivnog rada u adekvatnim uslovima. U sadašnjem trenutku usluge ustanove koristi oko 150-oro dece sa motoričkim poremećajima, kao i njihove porodice. Među njima, 24-oro dece je predškolskog uzrasta, petoro je uključeno u grupu „Posebno dete“, 24-oro je školskog uzrasta (od kojih se sa 7-oro dece primenjuje individualni program) i približno 100 dece

koristi usluge Odseka dijagnostike i korekcije dece sa motoričkim poremećajima.

Od 2006. godine funkcioniše strukturni odsek „Lekoteka“ za decu uzrasta od 2 do 7 godina, koja nisu uključena u predškolske ustanove zbog zdravstvenih problema i problema u razvoju. Upis u „Lekoteku“ se vrši na osnovu preporuka psihološko-medicinsko-pedagoške komisije Centra. Vršiti se detaljno ispitivanje, na osnovu koga se određuje individualni korektivno-razvojni program za svako dete. Individualni zahtevi za svako dete se strogo kontrolišu i doziraju od strane lekarskog konzilijuma, čije preporuke poštuju svi specijalisti.

Tretmanom u Centru su obuhvaćena deca sa teškim oblicima dečije cerebralne paralize praćene intelektualnom ometenošću, poremećajima govorno-jezičkog razvoja, epilepsijom i dr. „Lekoteku“ trenutno pohađa 12-oro dece (2 podgrupe od po 6-oro dece: starija, od 5-7 godina i mlađa, od 2-5 godina). Za svaku grupu se kreira raspored aktivnosti, koji podrazumeva rad dvaput nedeljno u vidu igrovnih aktivnosti i/ili individualnih kurseva fizičkog i plivanja (ukoliko nije kontraindikovano), u trajanju od jednog sata. „Lekoteka“ radi 5 dana u nedelji.

Glavni zadaci „Lekoteke“ su:

- Socijalna interakcija dece predškolskog uzrasta na osnovama igre.
- Obuka roditelja za primenu različitih vrsta igrovnih modela učenja i na njima zasnovanih igara koje podstiču interakciju roditelj-dete.
- Savetodavni rad sa roditeljima i njihova obuka za obezbeđivanje stimulativne sredine u porodici.

Rad sa porodicom na stvaranju prijatne atmosfere i uvažavanje, zahvaljujući kojim će dete u punoj meri iskoristiti svoje razvojne potencijale, predstavljaju važan deo tretmana. U tom cilju sprovodimo konsultacije sa roditeljima, kao i grupne treninge (jednom nedeljno).

U Centru od 2008. radi i grupa „Posebno dete“ za decu sa ometenošću od 3-8 godina, koja ne pohađaju obrazovne ustanove. Osnovna dijagnoza ove dece je dečija cerebralna paraliza. Grupa kratkotrajnog boravka „Posebno dete“ ima za cilj da obezbedi sistematsku psihološko-medicinsko-pedagošku podršku deci sa ometenošću, stvaranje pre-

duslova za učešće u nastavnim aktivnostima, socijalnu adaptaciju, kao i za učešće roditelja u organizaciji procesa vaspitanja i obrazovanja.

Raspored aktivnosti u ovoj grupi podrazmeva rad dva puta nedeljno od 10.00 h do 12.00 h. Sa decom se radi po programu koncipiranom na osnovu individualnih specifičnosti svakog deteta. Sa grupama od po petoro dece rade vaspitač, pedagog-psiholog, učitelj-logoped, učitelj-defektolog i nastavnik fizičkog vaspitanja (korektivne gimnastike). Pored toga, lekari Centra i medicinske sestre prate stanje zdravlja dece, režim opterećenja, sanitarno-higijenske uslove i sl.

Fleksibilni režim dana i raspored aktivnosti omogućavaju novoprimiteljnoj deci lakšu adaptaciju i optimalne uslove razvoja. U radu se koristi sveobuhvatni pristup, koji se sprovodi od strane visokokvalifikovanih specijalista (lekara, instruktora fizičkog vaspitanja, defektologa, logopeda, psihologa, socijalnih pedagoga i konsultanata-metodologa).

Kvalifikacija ovih specijalista je predstavljena u Tabeli 1:

Br.	Specijalnost	Broj ljudi	Stepeni	Napomena
1	Lekari	4	Najviši	Lekar-ortoped, doktor medicinskih nauka
2	Psiholozi	11	12-14	2 doktoranta
3	Defektolozi	9	12-14	2 doktoranta
4	Logopedi	8	12-14	1 doktorant
5	Socijalni pedagozi	4	12-14	Svi imaju najviše pedagoško obrazovanje
6	Instruktori fizičkog vaspitanja	4	12-14	
7	Methodisti	3	9-12	1 doktor psiholoških nauka; 1 kandidat pedagoških nauka

U centru je tokom cele godine aktivna psihološko-medicinsko-pedagoška komisija, kao i konzilijum. Oni su zaduženi za objedinjavanje rada specijalnih ustanova Okruga i Centra, kao i operativnu kontrolu efikasnosti rada pedagoga i određivanja dinamike dostignuća svakog deteta. Na kraju svakog kvartala analiziraju se rezultati rada svakog specijaliste, te se po ovim rezultatima vrše ispravke individualnih korektivno-razvojnih programa.

Tokom šestogodišnjeg rada stvoren je sistem podrške koji omogućava operativno rešavanje tekućih pitanja optimizacije i upravljanja korektivno-razvojnim procesom.

Saradnici Centra razvijaju saradnju sa udruženjima roditelja. Pokušavamo da aktivno uključimo roditelje naših učenika u korektivno-razvojni proces. Od ove godine radi „Roditeljski klub“. Jednom godišnje specijalisti Centra sprovode otvorene aktivnosti (praznici, otvorena vrata, kursevi), kao i individualne konsultacije. Sve ovo pruža mogućnost da roditelji budu obučeni konkretnim tehnikama i metodama rada sa svojom decom, koristeći važan didaktički i obrazovni princip: „Radi kao ja“!

Sledeći važan aspekt rada našeg Centra je organizacija sveobuhvatne psihološko-pedagoške podrške u opšteobrazovnim ustanovama raznih tipova, koja podrazumeva pravovremene konsultacije, kako sa decom sa motoričkim teškoćama, tako i decom tipičnog razvoja, roditeljima i pedagoškim kolektivom u kome se školuje i vaspitava dete sa cerebralnom paralizom.

Praćenje problema inkluzivnih i integracionih procesa u Moskvi je pokazalo da se poslednjih godina značajno povećao broj dece sa motoričkim smetnjama koja se školuju u opšteobrazovnim ustanovama.

Da bi se izbegle neželjene posledice ishitrene integracije, sastavili smo preporuke za integraciju dece sa cerebralnom paralizom, čije najvažnije principe ističemo.

Kriterijumi za integraciju dece sa cerebralnom paralizom u redovne škole:

- očuvane intelektualne sposobnosti,
- odsustvo pridruženih poremećaja,
- dovoljno razvijene navike samoposluživanja (samostalno oblačenje, hranjenje itd.),
- manipulativna spretnost bar jedne ruke (ovo je neophodno da bi se savladao rad na kompjuteru, npr. rad mišem),
- razumljiv govor.

Na kraju možemo, u vidu zaključka, reći da boravak deteta u specijalnoj obrazovnoj ustanovi pozitivno deluje kako na njega samog, tako i na porodicu i doprinosi stvaranju povoljnih socijalno-pedagoških

kih uslova za razvoj. Pedagozi i psiholozi ovih ustanova doprinose prevazilaženju nepovoljnih okolnosti, kao što su pedagoška nekompetentnost roditelja, pasivan odnos prema budućnosti svog deteta sa posebnim potrebama i sl.

LITERATURA

1. Сатары В. В. (2009). Влияние социальных факторов на развитие воображения у детей младшего школьного возраста с ДЦП, Известия российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена, № 116. 284-287.
2. Сатары В. В. (2009). Изучение и развитие эстетического отношения к миру как важная составляющая развития процесса воображения у детей младшего школьного возраста с ДЦП: тезисы в сборнике Молодые ученые столичному образованию. М.: МГППУ, С. 204–206.